

Колісник Анна Сергіївна

*доктор філософії, молодший науковий співробітник НДІ правового
забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України*

ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У представленій публікації розглянуто особливості оподаткування в умовах воєнного стану в Україні. Проаналізовано деякі, прийняті вже в період стану війни, нормативно-правові акти з питань правового регулювання податкових відносин. Автором наголошено, що сучасні податкові новації мають стимулюючий характер, не передбачають додаткових обов'язків та процедур для відновлення такого податкового статусу платника, що мав місце до введення воєнного стану в Україні.

Ключові слова: воєнний стан, правове регулювання, податкові відносини, податкові стимули.

Kolisnyk Anna

*PhD, Junior Researcher of the Research Institute of Providing Legal Framework for
the Innovate Development of NALS of Ukraine*

TAXATION IN THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE IN UKRAINE

The presented publication considers the peculiarities of martial law in Ukraine. Some normative legal acts on the legal regulation of tax relations, already adopted during the war, are analyzed. The author emphasizes that modern tax innovations are stimulating, do not provide additional responsibilities and procedures for restoring the tax status of the taxpayer, which took place before the imposition of martial law in Ukraine.

Key words: martial law, legal regulation, tax relations, tax incentives.

З 24 лютого 2022 року у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації в Україні впроваджено воєнний стан. Впровадження такого стану передбачає кардинальну зміну підходів до регулювання відповідних відносин, що виникають у різних сферах суспільного життя. Це й не дивно, оскільки в умовах

стану війне необхідно якнайшвидше адаптувати податкове законодавство до нових реалій. З моменту оголошення стану війни Верховною Радою України було прийнято низку нормативно-правових актів стосовно оподаткування з метою забезпечення ефективної та безперебійної роботи економіки держави в такий складний час. Розглянемо деякі з них. Так, 15 березня 2022 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» № 2120-ІХ (далі – Закон № 2120) [2]. Зазначеним актом яким підрозділ 8 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України доповнено п. 9, який визначає особливості справляння єдиного податку під час воєнного стану на території України. Зокрема, закріплено, що платниками єдиного податку третьої групи можуть бути ФОП та юридичні особи-суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, в яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 10 мільярдів гривень. Без обмежень щодо кількості осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах.

Водночас аналізованим законом регламентовано, які платники не зможуть обрати спрощену систему оподаткування зі сплатою єдиного податку за ставкою 2% від доходу. До кола таких платників віднесені такі платники: (1) суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи-підприємці), які здійснюють:

діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора);

обмін іноземної валюти;

виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (крім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів в ємностях до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин);

видобуток, реалізацію корисних копалин;

(2) страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи -

накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів;

(3) представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичної особи, яка не є платником єдиного податку;

(4) фізичні та юридичні особи - нерезиденти. Таким чином, вказані платники податку не мають права сплачувати єдиний податок за ставкою відсотка.

Підкреслимо, що форма заяви про застосування спрощеної системи оподаткування не є новою й затверджена наказом Міністерства фінансів України від 16 липня 2019 р. № 308 [4]. Позначимо ще деякі аспекти. Так, для новостворених зареєстрованих в установленому законом порядку суб'єктів господарювання термін для подання заяви становить 10 днів з дня державної реєстрації. Тобто, такі суб'єкти господарювання вважатимуться платниками єдиного податку третьої групи з дня їх державної реєстрації. Діючі суб'єкти господарювання з метою обрання спрощеної системи оподаткування зі ставкою 2% доходу також можуть подати заяву до контролюючого органу.

На підставі аналізу положень Закону № 2120 також позначимо, що відсоткова ставка для платників єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування, визначені п. 9 підр. 8 розд. XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, встановлюється у розмірі 2% доходу. При цьому вищевказані платники звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів, як-то:

1) податок на прибуток підприємств, крім випадків, передбачених абзацами другим і третім п.п. 133.1.1 та п. 133.1.4 п. 133.1 ст. 133 ПК України;

2) податок на доходи фізичних осіб у частині доходів (об'єкта оподаткування), що отримані в результаті господарської діяльності платника єдиного податку (фізичної особи) та оподатковані згідно з гл. 1 розд. XIV ПК України;

3) податок на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;

4) земельний податок за земельні ділянки, що використовуються платниками єдиного податку третьої групи зі ставкою у розмірі 2 відсотки доходу для провадження господарської діяльності (крім діяльності з надання земельних ділянок та/або нерухомого майна, що знаходиться на таких земельних ділянках, в оренду (найм), позичку, на іншому праві користування) [2].

Крім того, платниками єдиного податку третьої групи зі ставкою у розмірі 2 відсотки доходу, тимчасово, на період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, у якому припинено або скасовано воєнний стан, не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки (земельні частки (паї)), що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, та перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, а також за земельні ділянки (земельні частки (паї)), визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди.

Передбачено й низку інших особливостей. Приміром, платники єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування, встановлені цим пунктом, звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з ПДВ з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України. Таким чином, з урахуванням наведених положень можемо констатувати, що наразі застосування ставки податку у розмірі 2 відсотки доходу передбачає включення ПДВ до складу єдиного податку (як у випадку застосування ставки єдиного податку у розмірі 5 відсотків доходу).

До кола нововведень, які передбачені Законом № 2120 на період дії воєнного стану в Україні, слід віднести й те, що суб'єктам господарювання, які

оберуть третю групу єдиного податку зі ставкою 2 відсотки доходу та на час переходу на спрощену систему оподаткування перебуватимуть у статусі платника ПДВ, реєстрація платника ПДВ не анулюється, а є призупиненою. При цьому такі платники податку позбавляються права на складання податкових накладних та розрахунків коригування за операціями, дата виникнення податкових зобов'язань за якими припадає (припадала) на період перебування такого суб'єкта господарювання на третій групі єдиного податку зі ставкою 2 відсотки доходу [2].

Акцентуємо увагу на тому, що після припинення або скасування воєнного стану на території України платники єдиного податку третьої групи, які на день припинення або скасування воєнного стану на території України використовували особливості оподаткування, встановлені п. 9 підр. 8 розд. ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України, з першого дня місяця, наступного за місяцем припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України, втрачають право на використання особливостей оподаткування, передбачених цим пунктом, і автоматично вважаються такими, що застосовують систему оподаткування, на якій такі платники податку перебували до обрання особливостей оподаткування. Як вбачається, такий підхід законодавця є позитивним, оскільки не передбачає додаткових обов'язків та процедур для відновлення такого податкового статусу платника, що мав місце до введення воєнного стану в Україні.

Показово, що 24 березня 2022 року було прийнято проєкт Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» № 7190 [3]. Вказаним актом передбачено такі нововведення, як: 1) вдосконалення положень щодо оподаткування податком на доходи фізичних осіб власно вирощеної сільськогосподарської продукції та звільнення від сплати ПДВ платників єдиного податку третьої групи на особливих умовах;

2) подовжується з трьох до шести місяців період, протягом якого платники, які не мали змоги подати податкову звітність, повинні виконати обов'язок щодо повної подачі звітності після закінчення особливого періоду;

3) звільнення від оподаткування ввізним митом товарів, що ввозяться на територію України в режимі імпорту та звільнення від ПДВ операцій з ввезення товарів на митну територію України платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи, що сплачують податок за ставкою 2%. При цьому, передбачається спрощення процедур митного оформлення таких товарів;

4) не нараховується та не сплачується за 2021 та 2022 податкові (звітні) роки податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за об'єкти житлової нерухомості, в тому числі їх частки, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації та за об'єкти житлової нерухомості, що стала непридатною для проживання у зв'язку з збройною агресією Російської Федерації.

5) повністю звільнено від оподаткування ввезення транспортних засобів громадянами України;

6) звільнено від акцизного податку та ПДВ ввезення транспортних засобів суб'єктами спрощеної системи оподаткування;

7) визначено особливості функціонування митних органів на період воєнного часу. З огляду на наведене, можемо зробити висновок стосовно того, що законодавець впроваджує низку податково-правових стимулів на період дії воєнного стану. На наш погляд, такий підхід слід оцінити не просто як позитивний, а як необхідний для того, аби підтримати платників податків та економіку держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон

України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL:
https://ips.ligazakon.net/document/view/T222120?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.3679024.146443323.1648639865-2078157430.1644185438

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: проєкт Закону України від 22.03.2022 р. № 7190. URL:
<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39279>.

4. Про затвердження форм заяви про застосування спрощеної системи оподаткування, розрахунку доходу за попередній календарний рік, запиту про отримання витягу з реєстру платників єдиного податку та витягу з реєстру платників єдиного податку: Наказ Міністерства фінансів України від 16.07.2019 р. № 308. URL:
https://ips.ligazakon.net/document/view/RE34025?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01.

REFERENCE

1. Tax Code of Ukraine № 2755-VI (2010, December 2). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].

2. Law of Ukraine On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine Concerning the Validity of Norms for the Period of Martial Law: № 2120-IX (2022, March 15). Retrieved from https://ips.ligazakon.net/document/view/T222120?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.3679024.146443323.1648639865-2078157430.1644185438 [in Ukrainian].

3. Draft Law of Ukraine On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine on Improving Legislation for the Period of Martial Law № 7190 (2022, March 22). Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39279> [in Ukrainian].

4. Order of the Ministry of Finance of Ukraine On approval of application forms for application of the simplified taxation system, calculation of income for the previous calendar year, request for obtaining an extract from the register of single tax payers and extract from the register of single tax payers № 308 (2019, July 16) Retrieved from https://ips.ligazakon.net/document/view/RE34025?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01 [in Ukrainian].